Знахідки людських останків часів війни біля Рогатинського водоканалу

Інтерв'ю з Іваном Семенькою, колишнім керівником водоканалу на пенсії

8 січня 2018 р. Джей Озборн для «Єврейської спадщини Рогатина»

У цьому документі подано резюме інтерв'ю, яке провела «Єврейська спадщина Рогатина» (Марла Рошер Озборн і Джей Озборн) з Іваном Семенькою про знахідки людських останків, похованих на ділянці біля рогатинського водоканалу, відомій також як північна єврейська братська могила, пов'язана з ліквідаційною акцією 6 червня 1943 р., а також імовірно з іншими вбивствами. Інтерв'ю відбувалося на водоканалі 4 січня 2018 р. З п. Іваном Семенькою нас познайомив п. Михайло Воробець, який також брав участь в цьому інтерв'ю. Переклад з англійської на українську і навпаки здійснював Василь Юзишин.

П. Семенька вийшов на пенсію з посади начальника водоканалу у 2011 р., пропрацювавши там багато років. Під час своєї роботи він чув від очевидців про людські останки, які знайшли під час вибирання піску, і ще він особисто бачив людські рештки у двох місцях під час земляних робіт для фундаменту новобудови. Він досить чітко і точно пригадував ці випадки, хоча останні земляні роботи вочевидь не показали повний масштаб поховань. Втім, зважаючи на існуючу забудову на ділянці, про яку йдеться, він цілком впевнений щодо місць розташування і масштабів тих останків, які він бачив.

Під час інтерв'ю група стояла на тому місці, або принаймні поряд з місцем, яке описував п. Семенька. Він вказав нам на межі ще не розкопаних останків, на ділянки, які розкопувалися, а також на ділянки, щодо яких йому нічого не було відомо за останні десятиліття про будь-які розкопки. Ми спитали, чи він знав, що на цій ділянці проводилися археологічні дослідження навесні 2017 р., на що він відповів, що ні. Він згадав, що «сім-вісім років тому приїжджали якісь люди і розпитували про масові поховання», але він не міг пригадати, хто вони. Насправді, то були Марла, я і Алекс Денисенко, і було це 4 квітня 2011 р., незадовго до того, як п. Семенька вийшов на пенсію, хоча тоді ми не розпитували про точне місце розташування братських могил.

З п. Семенькою біля водоканалу, січень 2018 р. (ліворуч) і квітень 2011 р. (праворуч).

Маркування місцевості далі у тексті відповідає маркуванню на цьому аерофотознімку цієї ділянки:

Аерофотозйомка тильного боку ділянки водоканалу, із позначеними ділянками зйомки, спорудами і імовірними місцями масових поховань. Картографічні дані Бінг © Майкрософт; дані з площі зйомки © Археологічний центр, Стаффордширський університет.

- Ділянки A-G відповідають сітці координат того самого маркування з неінвазивного обстеження з весни 2017 р., яке здійснював Археологічний центр Стаффордширського університету. Найближчі координати цього району, визначені п. Семенькою, це територія теплиць на ділянках D та E, а також ділянка F за теплицями на лісистому пагорбі. Обстеження та аналіз даних виявили лінійні обриси рову, передусім в ділянці F, але можливо вони тягнуться аж до ділянки G. Імовірно, що це масові поховання, і ще є додатковий об'єкт у ділянці G, який може бути братською могилою.

- Теплиці позначені T1-T4, що відповідає району зйомки B-E. П. Семенька стверджує, що теплиці були збудовані у 1982-1983 р.р., як і багато інших споруд позаду водоканалу.

- Споруда C1 – це двоповерхова багатофункціональна будівля зі східного боку теплиць, на даний час не використовується. П. Семенька каже, що ця будівля також була збудована у 1982-1983 р.р. Прилегла до споруди C1 територія (дах і опорні стовпи над бетонним перекриттям, без стін).

- Споруда С2 – це невеликий гараж, який використовується сторожем, з тильного боку водоканалу; біля гаражу прилеглі декілька загонів і кліток для тварин.

- Споруда С3 – це будівля цеху з південного боку позаду водоканалу. П. Семенька стверджує, що цю будівлю було зведено у 1982-1983 р.р., і що під час будівництва не було знайдено ніяких людських останків.

- Ділянка М0 – це імовірне місце братської могили, яку зазначають археологи у своєму звіті за 2017 р., у формі засипаного рову, який імовірно тягнеться на ділянки F та G.

- Ділянка М1 простягається в цьому районі на схід від споруди С1, через мілку канаву, яка простягається з півночі на південь, та від відкритого сховища майже до північного краю теплиці Т4, під прилеглим схилом пагорба. За словами п. Семеньки, саме на цій ділянці було багато людських останків, які виявили приблизно у 1982 р. під час земляних робіт для фундаменту споруди С1. П. Семенька також розповів нам, що за планом споруда С1 мала частково заходити на ділянку М1, але коли знайшли людські останки, то споруду дещо змістили на декілька метрів західніше (де поховань знайдено не було).

Імовірне місце масових поховань, ділянка М1, позначена фіолетовим кольором (група людей стоїть саме на місці поховань). Схил і рів на передньому плані імовірно є частиною території поховання, хоча п. Семенька більше схиляється до рівнинної території перед спорудою.

- Ділянка М2 прилягає до теплиці Т4, за межами території теплиці, з північного краю, біля четвертого чи п’ятого стовпа зі східного краю. На цій ділянці було небагато людських останків, які виявили під час земляних робіт для закладання фундаменту теплиці Т4. П. Семенька розповів, що всередині теплиці кісток знайдено не було (що відповідає результатам археологічної зйомки ділянки Е), не було їх і під теперішньою фундаментною стіною теплиці. Він також розповів, що робітники не проводили

земляних робіт далі на північ, тож він не може точно знати масштаби поховання на цій ділянці.

Імовірна ділянка масового поховання М2, позначена блакитним кольором. За словами п. Семеньки, людські останки було знайдено відразу біля фундаментної стіни теплиці, біля четвертої і п'ятої опори з ближчого (східного) краю. йому не були точно відомі масштаби цих поховань.

Висновки:

Новознайдені імовірні ділянки поховань М1 та М2 знаходяться за межами району зйомки, які робилися і обстежувалися у 2017 р. у рамках дослідження братських могил з північного краю Рогатина (водоканал). На основі спогадів п. Семеньки ми вважаємо, що ділянка М1 має підпадати під захист як місце поховання, разом з залишками рову у ділянках F та G, і що ця ділянка М2 має бути розчищена від рослинності, щоб можна було провести там додаткові огляди і обстеження. Щоб краще зрозуміти фактичні межі цих імовірних місць масових поховань, ми також вважаємо, що слід провести додаткові неінвазивні археологічні обстеження на ділянках М1 та М2 і навколо них, особливо до того, як на цих ділянках на цьому місці почнуться якісь серйозні роботи.

Переклад - Світлана Брегман.